

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 - 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน

- 1.1 ความหมายของโครงการอาหารกลางวัน
- 1.2 ความเป็นมาของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
- 1.3 ความสำคัญของโครงการอาหารกลางวัน
- 1.4 วัตถุประสงค์ในการจัดโครงการอาหารกลางวัน
- 1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน
- 1.6 รูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน
- 1.7 กิจกรรมที่น่ายินดีและผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน
- 1.8 ความสัมพันธ์กับชุมชน

2. การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

- 2.1 ขั้นตอนการประชุมคณะกรรมการผู้ที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ
- 2.3 ขั้นตอนการประเมินผลตามโครงการ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 3.1 งานวิจัยภายในประเทศ
- 3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการอาหารกลางวัน

1.1 ความหมายของโครงการอาหารกลางวัน

มีผู้ให้ความหมายของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้หลายท่านแต่ขอยกมาพอสังเขป ดังต่อไปนี้

อนุรักษ์ บุญจันทร์ (2543 : 12) กล่าวว่า การจัดโครงการอาหารกลางวันนั้น เพื่อส่งเสริมด้านโภชนาการให้แก่นักเรียนและครูในโรงเรียน นักเรียน ได้รับประทานอาหารที่สะอาดมีคุณค่าเหมาะสมกับความต้องการเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปกครอง เป็นการช่วยเหลือนักเรียนยากจนให้มีอาหาร กลางวันรับประทาน และเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ

วุฒิพงษ์ พงษ์ประดิษฐ์ (2547 : 9) โครงการอาหารกลางวัน หมายถึง การที่โรงเรียนจัดอาหาร กลางวันให้แก่นักเรียน เพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดีให้กับเด็กนักเรียน และให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาด มีคุณค่า และปริมาณที่เพียงพอเหมาะสมกับความต้องการ

สมควร ภูมิพันธ์ (2548 : 16) โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน หมายถึง การจัดอาหารกลางวันที่มีคุณค่า ถูกหลักโภชนาการ ให้นักเรียนได้รับประทานเพื่อส่งเสริมสุขภาพร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงและลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป ความหมายของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนว่า หมายถึง โครงการส่งเสริม การจัดอาหารให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียนเพื่อส่งเสริมภาวะโภชนาการที่ดี การเลือกอาหารที่ถูกต้องตามกำลังเงินและเศรษฐกิจ ทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และมีสุขนิสัยดีในการรับประทานอาหาร

1.2 ความเป็นมาของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

ได้มีผู้ที่กล่าวถึงความ เป็นมาของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้หลายท่านแต่ขอยกมาพอสังเขป ดังนี้

บุญยฤทธิ์ สีลาแก้ว (2544 : 6 – 7) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนว่า รัชชกษัตริย์มีพระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันกระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษา ได้เริ่มทดลองจัดโครงการอาหารกลางวันให้แก่

นักเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 โดยเริ่มทดลองครั้งแรกที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ก่อนที่จะมีการโอนโรงเรียนประถมศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาท้องถิ่นได้มีนโยบายสนับสนุนโภชนาการในโรงเรียนมาตั้งแต่ปี 2517 โดยฝ่ายพัฒนาการศึกษาประชากรสำนักที่ปรึกษาฝ่ายนโยบายและแผนมหาดไทยซึ่งตั้งโดยคำสั่งคณะปฏิวัติ ในขณะนั้นได้พิจารณาเห็นว่า การขาดแคลนอาหารกลางวันของนักเรียนเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่ต้องทำให้โรงเรียนประถมศึกษาที่มีการเรียนซ้ำชั้นปีละมาก ๆ จึงได้เสนอแนะวิธีการแก้ไขโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับนี้วางโครงการอาหารกลางวันขึ้นซึ่งคณะปฏิวัติได้เห็นชอบกับโครงการดังกล่าว แต่เนื่องจากในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 3 มีปัญหาด้านงบประมาณ จึงได้ดำเนินการตามโครงการที่วางไว้เท่าที่ทำได้โดยในปี 2517 ดำเนินการโดยใช้งบประมาณจากมูลนิธิช่วยเหลือการศึกษาประชากร จำนวน 43 โรงเรียน ปี 2518 จำนวน 39 โรงเรียน และ ปี 2519 จำนวน 74 โรงเรียน

โครงการอาหารกลางวันได้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังในปี พ.ศ. 2520 โดยคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้กำหนดโครงการดังกล่าวไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 – 2524) ปีละ 270 โรงเรียน ยกเว้นปี พ.ศ. 2520 ซึ่งดำเนินการได้ 390 โรงเรียน ปี พ.ศ. 2521 ดำเนินการได้ 422 โรงเรียน (ใช้เงินตามโครงการทั้งสิ้น 390 โรงเรียน เงินมูลนิธิช่วยเหลือการศึกษาประชากรอีก 32 โรงเรียน) จนถึง ปี 2524 มีโรงเรียนในโครงการทั้งสิ้น 1,778 โรงเรียน และยังมีโรงเรียนอีกส่วนหนึ่งดำเนินการในลักษณะของการอาสาสมัครในการดำเนินงานตามโครงการนี้ เดิมกรมการปกครองได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้โรงเรียนละ 5,000 บาท จนถึงปีงบประมาณ 2522 จึงได้เพิ่มเงินอุดหนุนเป็นปีละ 7,000 บาท เพื่อให้โรงเรียนใช้ในการจัดหาอุปกรณ์การประกอบอาหาร การปรับปรุงงานเกษตรในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน และเป็นเงินสดหมุนเวียนจัดซื้ออาหารสด อาหารแห้งสำหรับจัดทำอาหารกลางวันนอกจากนี้ยังจัดให้มีการอบรมครูใหญ่และคณะครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนอีกด้วย

เมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงานโครงการนี้ก็ดำเนินการในทางเดียวกันกับที่กรมการปกครองปฏิบัติมา แต่การดำเนินการในระยะแรกสามารถทำได้ในรูปแบบโครงการทดลอง คือ มีการคัดเลือกโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการ ในโรงเรียนที่มีความพร้อมพอสมควรก่อน กล่าวคือ มีครูเพียงพอ มีนักเรียนเพียงพอที่จะซื้ออาหารมีสถานที่จัดทำและเลี้ยงอาหารกลางวันได้มีเนื้อที่จัดทำ

การเกษตรพอสมควร มีน้ำดื่มน้ำใช้เพียงพอ ผู้ปกครองให้การสนับสนุนดี ครูใหญ่และครูมีความพร้อมในที่จะดำเนินโครงการนี้ ในการคัดเลือกโรงเรียนจะคัดเลือกจากโรงเรียนที่มีความพร้อมตามเกณฑ์ที่กำหนดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะงบประมาณที่จะสนับสนุนการดำเนินงานนั้นสามารถจัดสรรให้ได้เฉพาะในปีแรกเท่านั้นในปีต่อ ๆ ไปให้โรงเรียนนำเงินที่ได้จากนักเรียนซึ่งซื้ออาหารประจำวันมาเป็นทุนหมุนเวียนในการจัดทำอาหาร

ระยะนี้พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ในอดีตปัญหาภาวะทุพโภชนาการของนักเรียนนับเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยมีพื้นฐานส่วนหนึ่งมาจากความยากจนซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ความสำเร็จในการแก้ปัญหาทุพโภชนาการของเด็ก ได้ปรากฏให้เห็นชัดเจนในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) แต่อย่างไรก็ตามปัญหาทุพโภชนาการก็ยังหลงเหลืออยู่ ดังนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 จึงได้มีการบรรจุแผนงานการปรับปรุงภาวะโภชนาการของประชาชนไว้ในแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติ โดยมีโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาบรรจุไว้เป็นโครงการภายใต้แผนงานปรับปรุงภาวะโภชนาการของประชาชนดังกล่าว เนื่องจากการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของเด็กนับเป็น แนวทางหนึ่งของการพัฒนาคน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมด้านร่างกายตั้งแต่ก่อนประถมศึกษา และ ประถมศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเรื่อยมา จนกระทั่งถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 -2544) ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาภาวะโภชนาการและการขาดแคลนอาหารกลางวันของเด็ก รัฐบาลจึงให้การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในระดับประถมศึกษาเป็นนโยบายที่สำคัญอันหนึ่ง ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้เสนอโครงการกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในสมัยรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีและได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกลไกด้านกฎหมายอันหนึ่งที่มีขึ้นเพื่อรองรับโครงการอาหารกลางวันโดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของกองทุนไว้ว่า เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและ ใช้จ่ายสำหรับสนับสนุน ช่วยเหลือภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาโดยกำหนดวงเงินกองทุนไว้ทั้งหมด 6,000 ล้านบาท รัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณเป็นเงินกองทุนให้ปีละไม่ต่ำกว่า 500 ล้านบาท และให้นำดอกผลไปดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันเพื่อช่วยเหลือภาวะโภชนาการของ นักเรียนประถมศึกษา ในระหว่างที่กองทุนยังมีเงินสะสมไม่เต็มวงเงินทั้งหมด รัฐบาลจะจัดสรรวงเงินประจำปีให้อีกปีละ 50 ล้านบาท เพื่อนำไปใช้ดำเนินงานตามโครงการได้ทันที นอกจากนี้รัฐบาลยังได้

จัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหารกลางวัน สำหรับเด็กขาดแคลนในระดับก่อนประถมศึกษา ของทุนสังกัดอีกจำนวนหนึ่ง โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 1) กล่าวว่า การพัฒนาชาติที่สำคัญ คือ การพัฒนา คนให้มีคุณภาพ มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนมีความสามารถในการเรียนรู้ เพื่อให้มีศักยภาพสูงสุดอันดับแรกของการพัฒนาคนคือ การพัฒนาด้านสุขภาพอนามัย เพราะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมของเด็ก แต่ที่ผ่านมาพบว่า นักเรียนจำนวนมากยังขาดอาหารกลางวัน หรือได้รับอาหารที่มีคุณค่าต่ำไม่เพียงพอแก่ความต้องการของร่างกาย ทำให้ร่างกายเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เกิดภาวะทุพโภชนาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงเริ่ม โครงการอาหารกลางวันในปี 2525 และได้ร่วมเฉลิมฉลองภายใต้คำขวัญ “ฉลอง 60 พรรษาพระราชินี เด็กประถมศึกษาไม่หิวโหย” โดยกำหนดนโยบายให้ทุกโรงเรียนจัด โครงการอาหารกลางวันก่อนวันที่ 5 ธันวาคม 2530

ในช่วงปลายปีงบประมาณ 2534 รัฐบาลได้ประกาศพระราชบัญญัติ กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2535 เพื่อนำดอกผลกองทุนไปใช้แก้ปัญหาด้านทุพโภชนาการและการขาดอาหารกลางวัน บังเกิดผลรวดเร็วขึ้น จึงเกิดความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข วัฒนธรรมกำลังด้านวัสดุ อุปกรณ์ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ วิชาการและบุคลากรเพื่อพัฒนาโครงการอาหารกลางวัน และการจัดกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน ยังได้มุ่งเน้นให้เชื่อมโยงกับกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย

จากความเป็นมาดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะโรงเรียนที่นักเรียนมีภาวะทุพโภชนาการ ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลในเรื่องการรับประทานอาหารและขาดความรู้เรื่องโภชนาการ ถ้าหากนักเรียนได้รับอาหารที่ไม่มีคุณค่าหรือไม่เพียงพอต่อร่างกายแล้วจะส่งผลทำให้ประสิทธิภาพทางการเรียนลดลงสติปัญญาเสื่อมถอยกลายเป็นพลเมืองที่ด้อยคุณภาพต่อไป

1.3 ความสำคัญของโครงการอาหารกลางวัน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีพระราชดำรัสพระราชทานแก่ผู้เข้าร่วม ในพิธีเปิดการประชุมสัมมนา “ร่วมใน...ปกป้องเด็กไทยยามวิกฤต” ณ ห้อง ควีนส์ ปาร์ค แกรนด์ฮอลล์ โรงแรมอิมพีเรียลควีนส์ปาร์ค กรุงเทพฯ วันศุกร์ที่ 8 มกราคม 2542 ดังนี้

“เด็กมีความสำคัญในฐานะเป็นอนาคต เป็นความหวังของชาติ แต่ในปัจจุบัน ยังมีเด็กไทยเป็นจำนวนมากที่ขาดความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และทางสมอง เพราะไม่ได้รับอาหารที่ถูกสุขลักษณะและถูกส่วน อันเนื่องมาจากฐานะทางครอบครัวหรือขาดความรู้เรื่องโภชนาการที่ยั่งยืนที่ประเทศชาติอยู่ในภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเช่นนี้ ยิ่งน่าเป็นห่วงว่าจำนวนเด็กเหล่านี้จะมีเพิ่มมากขึ้นในการพัฒนาเด็กถ้าไม่สามารถพัฒนา ด้านอื่นๆ ไม่อาจนับว่าเป็นอนาคตของชาติได้ การที่จะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีโอกาสในเรื่องการกินดีขึ้นนั้น ต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังทุกฝ่าย...”

บุญชู อังสวัสดิ์ (2539 : 57) ได้กล่าวว่า อาหารมีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของร่างกายโดยเฉพาะสมองเด็กทุกคนเกิดมาจะมีเซลล์สมองใกล้เคียงกันประมาณ 100 ล้านล้านเซลล์ หลังจากนั้นคุณภาพของสมองขึ้นอยู่กับโภชนาการซึ่งจะแตกกิ่งก้านสาขาจากเซลล์ประสาท ยิ่งมีมากเท่าใดสมองจะมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งต้องอาศัยอาหารประเภทโปรตีนมาเป็นโครงสร้างและได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม หากได้รับสารอาหารไม่เพียงพอโภชนาการก็จะหยุดการเจริญเติบโตชะงักงันเด็กก็จะมีสติปัญญาไม่ดีเมื่อเขาเรียนรู้ได้ยาก และจะไม่สามารถแก้ไขเยียวยาให้เจริญเติบโตสมบูรณ์ได้ในวัยต่อไปเพราะสมองมีการเจริญเติบโตเร็วมากเมื่ออายุ 4 ปี สมองจะเจริญเติบโต 60% เมื่ออายุ 6 ปี จะเจริญเติบโตได้ 80% และเมื่ออายุได้ 10 ปี จะเจริญถึง 90% ซึ่งหากพ้นวัยนี้ไปแล้วก็จะเหลือเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่จะมีโอกาสพัฒนาสมองของเด็กให้เป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดได้

ประมวล รุจนเสรี (2542 : 5) ได้กล่าวถึง เด็กและเยาวชนเป็นกำลังสำคัญในการนำพาประเทศชาติพัฒนาให้ต่อไปในอนาคตการเตรียมความพร้อมให้เด็กและเยาวชนทั้งด้านความรู้ สภาพความพร้อมทาง ด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนมีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ เป็นสำคัญที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการเพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้ที่มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศชาติต่อไปหากเด็ก ๆ ซึ่งเปรียบเช่นเมล็ดข้าวเปลือกที่จะเติบโตขึ้นเป็นเสมือนฝ่นแรกที่จะนำความชุ่มชื้นมาสู่ผืนดินให้ข้าวเปลือกเมล็ดน้อย ๆ ได้เจริญงอกงาม

พีระ มานะทัศน์ (2542 : 30) ได้กล่าวถึง อาหารกลางวันเป็นอาหารที่สำคัญมีอิทธิพลหนึ่งสำหรับนักเรียน เป็นการยกระดับภาวะโภชนาการอีกวิธีหนึ่ง การไม่ได้กินอาหารกลางวันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ขาดโปรตีน และพลังงานในเด็กวัยเรียน การได้รับอาหารกลางวันที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเพียงพอจะช่วยป้องกันโรคขาดโปรตีนและพลังงานในเด็กได้ในการจัดหาอาหารต้องคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการที่จะได้รับ โดยจัดให้ได้ สัดส่วนที่สมดุลและเพียงพอกับความต้องการของร่างกายของเด็กแต่ละวัยจึงจะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่ การเลี้ยงอาหารกลางวันที่ถูกต้องจะมีผลโดยตรงต่อสุขภาพเด็ก ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบโครงการต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านโภชนาการพอสมควร การจัดอาหารกลางวันโรงเรียนประถมศึกษาในปัจจุบันได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในช่วงภาวะวิกฤติรัฐบาลมีงบประมาณจำกัด การพึ่งพางบประมาณจากส่วนกลาง จึงสามารถทำได้เพียง 30% เท่านั้น ส่วนที่เหลืออีก 70% จึงต้องหาวิธีการว่าทำอย่างไรจึงจะพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า อาหารกลางวันมีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กนักเรียน หากเด็กไม่มีอาหารเพียงพอจะทำให้ขาดน้ำตาลในเลือดที่จะไปหล่อเลี้ยงสมอง เกิดอาการง่วงเหงาหาวนอนและขาดสมาธิในการเรียนรู้ ส่งผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กและการพัฒนาบุคลิกภาพของชาติในอนาคต

กษมา วรวรรณ ณ อุทยาน (2542 : 5) ได้กล่าวว่า อาหารกลางวันที่โรงเรียนประถมศึกษา มิได้เพียงนำมาเพียงท้องอิ่ม ความเจริญเติบโตของร่างกายและสติปัญญาเท่านั้น แต่ยังเป็นสื่อที่แสดงถึงความรัก เอื้ออาทรและปรารถนาดีที่มีต่อเด็กให้เขารับรู้ว่าเขาจะไม่ถูกทอดทิ้งให้ต่อสู้กับความหิวโหยเพียงลำพัง ในการจัดหาอาหารกลางวันควรสอดแทรกความรู้ทางโภชนาการไปด้วย จะทำให้เด็กได้รับประโยชน์หลายทาง เด็กจะได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่า และได้รับความรู้ด้านโภชนาการซึ่งจะเป็นสื่อนำความรู้ไปสู่ผู้ปกครองได้อีกด้วย

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2542 : 7) กล่าวถึงอาหารบำรุงสมองว่า สารประเภท Acetylcholine ที่พบในการส่งสัญญาณระหว่างเซลล์สมอง (Neurotransmitter) มีส่วนทำให้เกิดความจำระยะยาว สารเคมีจำพวก Lecithin พบในไข่ปลาเซลมอนและเนื้อปราศจากไขมันสาร Calpian ทำจาก Calcium จะช่วยย่อยโปรตีนและไม่ขวางการทำงานของตัวรับสาร (Receptors) สาร Phenylalanine พบในนมและผลิตภัณฑ์ของนมช่วยสร้าง Norepinephrine ทำให้เกิดความตื่นตัวและความเอาใจใส่ ส่วนอาหารประเภท Carbohydrate จะทำให้เกิดอาการง่วงนอน อาหารกลางวันของเด็กควรจะมีโปรตีนมาก มีผักและผลไม้ ลดพวกแป้งให้น้อยลง

จากความสำคัญของอาหารดังกล่าว สรุปได้ว่า อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับร่างกาย ทำให้ร่างกายเติบโต สติปัญญาเฉลียวฉลาด โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนควรได้รับอาหารอย่างเพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ

1.4 วัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวัน

ได้มีผู้ที่กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวันไว้หลายท่านแต่ขอ ยกมาพอสังเขปดังนี้

บุษรา ประดิษฐ์นุช (2538 : 26) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดโครงการอาหารกลางวันนั้นเพื่อสร้างเสริมด้านโภชนาการให้แก่นักเรียนและครู ในโรงเรียน นักเรียนได้รับประทานอาหารที่สะอาดมีคุณค่า เหมาะสมกับความต้องการเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ปกครองเป็นการช่วยเหลือนักเรียนยากจนให้มีอาหารกลางวันรับประทาน และเพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาด้วยวิธีการต่างๆ การจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เด็กได้มีการพัฒนาในด้านร่างกาย สมอง จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างครบถ้วน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องมีคุณค่าต่อร่างกาย อันจะช่วยให้มีสุขภาพดี ลดภาวะทุพโภชนาการให้แก่เด็กในวัยเรียนและเพื่อสงเคราะห์นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวันในโรงเรียน

ปรียดี วงศ์ธิเบศร์ (2542 : 25) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ มีคุณค่าต่อร่างกายของเด็กในวัยเรียนเพื่อให้มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรงและเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อเอื้ออำนวยต่อการเปลี่ยนแปลงในการบริโภคของนักเรียน สร้างเสริมเจตคติที่ถูกต้องในการรับประทานอาหาร และมีมารยาทที่ดีในการรับประทานอาหาร

อนุรักษ์ บุญจันทร์ (2543 : 15) ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์การจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เด็กได้มีการพัฒนาในด้านร่างกาย สมอง จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างครบถ้วน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องมีคุณค่าต่อร่างกาย อันจะช่วยให้มีสุขภาพดี ลดภาวะทุพโภชนาการให้แก่เด็กในวัยเรียนและเพื่อสงเคราะห์นักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวันในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 12) ได้กำหนด วัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้ว่า

1. เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีกลุ่ม การงานและพื้นฐานอาชีพเป็นแกนกลาง
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่า และเพียงพอ แก่ความต้องการของร่างกาย
3. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน
4. เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน
5. เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการศึกษแก่ชุมชน และนำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันที่มีคุณค่า ถูกหลักโภชนาการและเพียงพอต่อความ ต้องการของร่างกาย อีกทั้งได้ฝึกสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร มีความรู้ด้าน โภชนาการ และลดปัญหาภาวะทุพโภชนาการ

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน

เด็กในวัยเรียน โดยเฉพาะเด็กประถมศึกษา ที่มีอายุระหว่าง 5-14 ปีเป็นวัยที่ กำลังเจริญเติบโต และต้องการอาหารเพื่อใช้ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อันทำให้เป็นผู้ที่มี คุณภาพในอนาคต ฉะนั้นการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและเป็นประ โยชน์ อย่างยิ่งและมีผู้ที่ได้กล่าวถึงประ โยชน์ของการจัดการ โครงการอาหารกลางวันไว้ดังนี้

ทวี อุภยสารานู (2543 : 16) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการ โครงการ อาหารกลางวันไว้ดังนี้

1. เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
2. ให้ประโยชน์ทางด้านสุขภาพ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยอาหาร ต้องถูกหลักโภชนาการ
3. เกิดประโยชน์ทางการศึกษา คือ นักเรียนมีความรู้ในวิชาธรรมชาติ รู้เรื่องการจัดการ รู้ทางการบัญชี รับ - จ่าย
4. ให้ความรู้ในวิชาสุขภาพในชุมชนและสุขภาพส่วนบุคคล เช่น การกำจัด เศษอาหารโดยถือโอกาสฝึกหัดให้นักเรียนมีสุขนิสัยที่ดี ในการรับประทานอาหาร

5. ให้นักเรียนมีความรู้เรื่องสังคม เช่น การฝึกให้นักเรียนรู้จักมารยาทในการนั่งรับประทานอาหาร รู้จักสังสรรค์ ทำตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้

6. เป็นประโยชน์ในด้านความเป็นประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กคุ้นเคยกับการเข้าแถวรับบริการตามลำดับ ก่อน - หลัง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 13) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดการโครงการอาหารกลางวันไว้ดังนี้

1. นักเรียนได้เรียนรู้หลักปฏิบัติเกี่ยวกับโภชนาการ การเกษตร ฯลฯ จากการปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
2. นักเรียนมีสุขภาพดีขึ้น มีความสามารถในการเรียน อันจะทำให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและเป็นกำลังของชาติในอนาคต
3. นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันอย่างทั่วถึง โดยบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง เสียค่าใช้จ่ายอย่างประหยัด
4. นักเรียนมีพัฒนาการดีทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา อันจะส่งผลให้ การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดโครงการอาหารกลางวันขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษานั้นสรุปได้ ดังนี้

1. นักเรียนมีสุขภาพดี
2. ประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง
3. นักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกต้องหลักโภชนาการ
4. เกิดประโยชน์ทางการศึกษา
5. นักเรียนมีความรู้ในเรื่องมารยาทต่อสังคม ในการรับประทานอาหารรู้จักการสังสรรค์
6. ส่งเสริมให้นักเรียนรักการเกษตร
7. เกิดประโยชน์พื้นฐานด้านประชาธิปไตย
8. ลดความหิวโหย
9. ลดปมด้อยของนักเรียน
10. รู้จักใช้เงินในการจับจ่ายซื้ออาหาร
11. การขาดเรียนของนักเรียน
12. สามารถนำความรู้ไปสู่บ้านและชุมชน

1.6 รูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน

ได้มีผู้ที่กำหนดรูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนไว้หลายท่านแต่ขอยกมาพอสังเขป ดังนี้

จำลอง กุศลครอง (2535 ; อ้างอิงมาจากอนุรักษ์ บุญจันทร์. 2543 : 18) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดอาหารกลางวันเพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารในวันมาเรียนถือว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องจัดให้นักเรียน เพราะโดยปกตินักเรียนจะมาอยู่ที่โรงเรียนในระยะกลางวันมากกว่าอยู่บ้าน หากเด็กนักเรียนไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน ซึ่งส่วนหนึ่งอาจไม่มีอาหารเข้ารับประทานด้วย การที่เด็กได้รับประทานอาหารเย็นเพียงมื้อเดียว นอกจากจะเกิดภาวะทุพโภชนาการแล้วนักเรียนย่อมไม่มีสมาธิในการเรียนอย่างแน่นอน

การจัดอาหารกลางวันในโรงเรียน โรงเรียนจะต้องคำนึงถึงคุณค่าของอาหารที่นักเรียนจะได้รับในแต่ละวัน เพื่อส่งเสริมให้ร่างกายเจริญเติบโตเพราะนักเรียนประถมศึกษาเป็นวัยที่ร่างกายกำลังพัฒนาในทุก ๆ ด้าน จึงจำเป็นที่ร่างกายต้องการอาหารที่มีคุณค่าครบถ้วนตามหลักโภชนาการ

ฉะนั้น ในการจัดอาหารกลางวันให้กับนักเรียน โรงเรียนสามารถจะเลือกจัดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือหลายรูปแบบตามสภาพความเหมาะสมของเศรษฐกิจและท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความประหยัดปลอดภัยและให้คุณค่าอาหารและได้กำหนดรูปแบบไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบเพิ่มเติม เป็นรูปแบบการจัดอาหารที่ให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้าน แล้วทางโรงเรียนจัดทำอาหารคาว (กับข้าว) หรืออาหารหวาน (ขนม) เพิ่มเติมให้ทุกวัน เพื่อให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการและได้รับสารอาหารครบถ้วน เช่น วิธีการให้นักเรียนนำข้าวและอาหารแห้งมาจากบ้าน โรงเรียนจัดอาหารประเภทแกงและผักต้มเพิ่มเติม เป็นต้น โดยแจกให้นักเรียนเป็นกลุ่ม เพื่อจะได้แลกเปลี่ยนอาหารซึ่งกันและกันหรือโรงเรียนจะจำหน่ายอาหารให้นักเรียนในราคาถูกลงก็ได้ แล้วจัดอาหารส่วนหนึ่งแบ่งปันให้กับนักเรียนที่ขาดแคลนได้มีอาหารรับประทานด้วย

2. รูปแบบอาหารจานเดียว เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันที่โรงเรียนทั่วไปสามารถดำเนินการได้ เนื่องจากราคาถูกลงประกอบง่ายและมีคุณค่าทางอาหารครบถ้วน เป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการจัดสลับกับรูปแบบอื่น ๆ เพราะบางครั้งนักเรียนอาจเบื่อข้าวที่โรงเรียนก็ทำอาหารจานเดียวแทน ซึ่งมีให้เลือกหลายชนิด เช่น ขนมจีนน้ำยา ก๋วยเตี๋ยว

ราดหน้า ก๋วยเตี๋ยวน้ำ-แห้ง ก๋วยจั๊บ ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้น บะหมี่น้ำ-แห้ง ข้าวผัด ข้าวคลุกกะปิ ข้าวราดแกง ข้าวมันไก่ ข้าวหมูแดง ข้าวขาหมู ฯลฯ เป็นต้น

3. รูปแบบอาหารชุด เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันที่มีสมบูรณ์ที่สุด ทั้งปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการประกอบด้วย ข้าว กับข้าว และขนมหรือผลไม้ รูปแบบนี้ให้นักเรียนแจ้งความประสงค์ในการรับประทานอาหารเช้าเป็นรายเดือน ซึ่งโรงเรียนจะทราบจำนวนที่แน่นอนเพื่อทางโรงเรียน จะได้เตรียมอาหารได้เหมาะกับจำนวนนักเรียนซึ่งรูปแบบนี้เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่มาก สามารถดำเนินการโครงการอาหารกลางวันได้ดีกว่าทุกรูปแบบ

4. รูปแบบผสม เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนที่มีตั้งแต่หนึ่งรูปแบบขึ้นไป เพื่อดำเนินการโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เช่น

วันจันทร์ นักเรียนนำข้าวและอาหารมา โรงเรียนแกล้งส้มฝักรวม
(รูปแบบเพิ่มเติม)

วันอังคาร นักเรียนนำข้าวและอาหารมา โรงเรียนผัดคะน้ากับหมู
(รูปแบบเพิ่มเติม)

วันพุธ โรงเรียนทำก๋วยเตี๋ยวผัดราดหน้า (รูปแบบอาหารจานเดียว)
หรือบางโรงเรียนจะดำเนินการโดยให้นักเรียนรับประทานอาหารเช้าเป็นรายเดือน และนักเรียนบางส่วนซื้อข้าวราดแกง หรือก๋วยเตี๋ยวที่โรงเรียนทำจำหน่าย ซึ่งมีทั้งรูปแบบอาหารชุดและอาหารจานเดียวสลับกันไปซึ่งจากทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวข้างต้นนั้นถ้าโรงเรียนนำมาใช้จัดโดยสลับวันกันเราเรียกว่าการจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนแบบนี้ว่ารูปแบบผสม

อาหารเสริม ในที่นี้หมายถึง เฉพาะอาหารเสริมโปรตีน เพราะโปรตีนเป็นสารสำคัญที่ร่างกายต้องการในการช่วยสร้างเสริมร่างกายให้เจริญเติบโต แข็งแรง และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย

อาหารเสริมที่มีโปรตีนสูงและราคาถูก คือ อาหารที่ได้มาจากถั่วชนิดต่าง ๆ เช่น นมถั่วเหลือง ถั่วเขียวต้มน้ำตาล ถั่วคั่วแงบวด ฯลฯ

นมถั่วเหลือง โรงเรียนประถมศึกษา สามารถเลือกจัดอาหารกลางวันรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง จาก 4 รูปแบบ และโรงเรียนจะต้องจัดอาหารเสริมให้นักเรียนอีกอย่างน้อยสัปดาห์ละ 2 วัน เพื่อส่งเสริมคุณค่าทางอาหารครบตามหลักโภชนาการ เช่น โรงเรียนจัดทำอาหารกลางวันรูปแบบเพิ่มเติมและมีอาหารเสริมให้นักเรียนสัปดาห์ละ 2 ครั้งหรือมากกว่า ซึ่งในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันบริการแก่นักเรียนนั้นจะเน้นเรื่อง

ของการจำหน่ายอาหารในราคาถูกเพื่อให้ นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการและ โรงเรียนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 10) กล่าวว่า โรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบการจัดอาหารกลางวันได้หลากหลายตามความเหมาะสมของโรงเรียน ดังนี้

รูปแบบที่ 1 โรงเรียนประกอบการเอง

1. ครูและลูกจ้าง จัดทำ
2. ครูและนักเรียน จัดทำ
3. ครู นักเรียน ผู้ปกครอง จัดทำ
4. ประชาอาสา
5. จ้างบุคคลภายนอกเข้ามาประกอบอาหาร
6. จัดซื้ออาหาร

รูปแบบที่ 2 ศูนย์ผลิตอาหารในโรงเรียนประถมศึกษา

รูปแบบที่ 3 จัดจ้างเอกชนดำเนินการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544 : 14) ได้สรุปรูปแบบอาหารกลางวันในโรงเรียน 6 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบครบชุด หรือแบบสมบูรณ์ เป็นรูปแบบอาหารกลางวันที่มีสมบูรณ์ที่สุดทั้งปริมาณและคุณค่าทางโภชนาการ ประกอบด้วย ข้าวแคง ผัก และขนม หรือผลไม้รูปแบบนี้นักเรียนจะแจ้งความประสงค์รับประทานเป็นรายเดือน ซึ่งมีจำนวนแน่นอนเพื่อทางโรงเรียนสามารถเตรียมอาหารได้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน
2. รูปแบบเพิ่มเติม เป็นรูปแบบที่โรงเรียนจัดอาหารเพิ่มเติมจากอาหารที่นักเรียนนำมา จากบ้าน เพื่อให้ นักเรียนได้รับประทานอาหารที่มีคุณค่าตามหลักโภชนาการและได้รับสารอาหารครบถ้วน
3. รูปแบบอาหารจานเดียว เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวัน ที่โรงเรียนทั่วไปสามารถดำเนินการได้ ราคาถูก ประกอบง่าย มีคุณค่าทางอาหารครบ ได้แก่ ข้าวผัด ก๋วยเตี๋ยว ขนมจีนน้ำยา ฯลฯ
4. รูปแบบการนำอาหารมาจากบ้าน โรงเรียนจัดให้นักเรียนได้ร่วมกันรับประทานอาหารเป็นกลุ่ม ๆ ได้แลกเปลี่ยนอาหารซึ่งกันและกันและแบ่งอาหารส่วนหนึ่งให้กับนักเรียนที่ขาดแคลน

5. รูปแบบอาหารเสริม เป็นรูปแบบการจัดอาหารว่างในช่วงเช้า หรือบ่าย เพื่อแก้ปัญหา นักเรียนขาดสารอาหาร และบรรเทาความหิวโหย เหมาะสำหรับโรงเรียน ขนาดเล็กและขนาดเล็กมาก ซึ่งทางโรงเรียนสามารถบริการได้ทั่วถึง โดยเลือกอาหารที่มี คุณค่าทางโภชนาการสูงได้แก่ ถั่วแปบ นมถั่วเหลือง ถั่วเขียวคัมน้ำตาล เป็นต้น

6. รูปแบบให้มีกิน เป็นรูปแบบการจัดอาหารกลางวันสำหรับโรงเรียนที่อยู่ใน ถิ่นทุรกันดาร การจัดอาหารกลางวันรูปแบบนี้มุ่งให้เด็กได้มีอาหารกินเพื่อบรรเทาความ หิวโหย เช่น ก๋วยเตี๋ยว ผัก และมัน

จากรูปแบบการจัดอาหารกลางวันดังกล่าวสรุปได้ว่า โรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบ การจัดอาหารกลางวันในโรงเรียนให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน เศรษฐกิจในท้องถิ่นและ ต้องคำนึงถึงความประหยัด สะอาด และมีคุณค่าทางโภชนาการ

1.7 กิจกรรมที่นำรายได้และผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน

อนุรักษ์ บุญจันทร์ (2543 : 28) ได้กล่าวว่า ในการดำเนินการโครงการอาหาร กลางวันเท่าที่ผ่านมา โรงเรียนประถมศึกษาส่วนหนึ่งประสบปัญหาการขาดทุน เนื่องจาก นักเรียนมีฐานะยากจนไม่สามารถซื้ออาหารกลางวันรับประทานได้ ราคาอาหารสด – อาหารแห้ง ในท้องถิ่นมีราคาแพงขึ้น แต่ทางโรงเรียนต้องขายอาหารให้นักเรียนในราคาถูก เมื่อพิจารณาปัญหานี้แล้ว การดำเนินการโครงการอาหารกลางวันเพียงอย่างเดียวไม่ประสบ ความสำเร็จ โรงเรียนจึงจำเป็นต้องลดค่าใช้จ่ายหรือรายได้จากทางอื่นมาสนับสนุนโครงการ อาหารกลางวันให้สามารถได้ดำเนินการ ได้ตลอดปีในที่นี่ขอเสนอแนะกิจกรรมสนับสนุน โครงการอาหารกลางวันดังนี้

1. งานเกษตร

1.1 การเพาะปลูก โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนปลูกพืชผลต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 การปลูกพืชผักสวนครัวทั้งโรงเรียนและที่บ้าน เพื่อให้ได้ ผลผลิตนำมาใช้ตลอดปี เช่น ถั่ว หน่อไม้ ตำลึง กระถิน ชะอม กะหล่ำปลี หอม กระเทียม ฯลฯ

1.1.2 การปลูกไม้ผล สำหรับโรงเรียนที่มีเนื้อที่เพียงพอ ควรปลูก มะม่วง มะพร้าว ก๋วยเตี๋ยว มะละกอ มัน 5 นาที ข้าวโพด สับปะรด มันเทศ ฯลฯ หรืออาจจะ ให้นักเรียนปลูกผลไม้ที่บ้านแล้วนำมาขายให้ทางโรงเรียน เช่น โครงการกล้วย 5 หน่อ

มะละกอ 5 ต้น ก็จะเป็นการฝึกปฏิบัติจริงและเพิ่มรายได้ สร้างนิสัยพึ่งตนเองให้กับนักเรียน ได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.1.3 การปลูกข้าว เหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีพื้นที่กว้างขวาง โรงเรียนอาจติดต่อประสานงานกับเกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด เพื่อขอเมล็ดพันธุ์ข้าวมาปลูก โดยทำเป็นแปลงสาธิตให้เด็กจัดทำ ถ้ามีเนื้อที่มากพออาจขอแรงจากผู้ปกครองมาช่วยปักดำ และเก็บเกี่ยวได้

1.1.4 การเพาะถั่วงอกและเห็ด ได้แก่ เห็ดฟาง เห็ดหูหนู เห็ดเป่าฮือ ฯลฯ

1.2 การเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว กระบือ หมู เป็ด ไก่ ปลา เป็นต้น ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถเลี้ยงสัตว์ที่โรงเรียนได้ ส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดเล็กอาจแจกพันธุ์ สัตว์ให้นักเรียนนำไปเลี้ยงที่บ้านก็ได้ โดยมีผู้ติดตามประเมินผลเป็นระยะ ๆ

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อกิจกรรมสหกรณ์ในโรงเรียน ประถมศึกษา การจัดกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนก็เพื่อนำรายได้มาสนับสนุนการดำเนินงาน อาหารกลางวันในโรงเรียนโดยครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

3. จัดหารายได้ เป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งจะช่วยให้โครงการอาหารกลางวัน ดำเนินการได้ตลอดปี การจัดหารายได้มีหลายวิธีการ เช่น การฉายภาพยนตร์ การวิ่งและเดิน การกุศล การทอดผ้าป่า จัดงานชุมนุมศิษย์เก่า จัดตลาดนัดผลผลิตออกร้านในเทศกาลต่าง ๆ ในท้องถิ่น เป็นต้น

4. ประชาสัมพันธ์กับผู้ปกครองและประชาชนนำผลผลิตในท้องถิ่นมา จำหน่ายให้กับโรงเรียนโดยตรง

1.8 ความสัมพันธ์กับชุมชน

อนุรักษ์ บุญจันทร์ (2543 : 28) ได้กล่าวว่า การร่วมมือประสานงานกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งสำคัญมาก โครงการอาหารกลางวันจะบรรลุจุดมุ่งหมาย ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้ปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มแม่บ้านสมาคม ชมรมบ้านและห้างร้านเอกชน ฯลฯ บุคลากรเหล่านี้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนส่งเสริมและสนับสนุน การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จได้

การที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโครงการอาหารกลางวันสามารถ
ดำเนินการได้ 2 วิธี คือ

1. การนำโรงเรียนเข้าสู่ชุมชนทำได้ดังนี้

1.1 การประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนได้ทราบจุดมุ่งหมาย การดำเนินการ
และประโยชน์ของโครงการอาหารกลางวันซึ่งมีวิธีประชาสัมพันธ์ โดยผ่านบุคคลต่อไปนี้

1.1.1 นักเรียนนำความรู้ที่ได้จากการจัดกระบวนการเรียนการสอนใน
โรงเรียนไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน เช่น กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ งานบ้านงานเกษตร
 เป็นต้น

1.1.2 ผู้ปกครองและชุมชนประชาสัมพันธ์ในโอกาสทำบุญวันสำคัญ
ทางพุทธศาสนา งานพิธีต่าง ๆ ในชุมชนออกเสียงตามสาย จัดทำแผนภาพโฆษณาและป้าย
นิเทศ

1.1.3 ผู้นำท้องถิ่น ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระสงฆ์ และกรรมการ
หมู่บ้าน เป็นต้น ได้รับความรู้เกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันแล้วชี้แจงจุดมุ่งหมายวิธีและ
ประโยชน์ของการจัดอาหารกลางวันให้ประชาชนได้ทราบต่อไป

1.1.4 กรรมการการศึกษา ร่วมประชุมกับคณะครู เพื่อวางแผนจัด
โครงการอาหารกลางวัน และให้การสนับสนุนในโอกาสอันสมควร

1.1.5 มูลนิธิ องค์กร หรือหน่วยงานเอกชน ได้รับเอกสาร วารสาร
และติดต่อโดยตรงกับคณะครู หรือกรรมการการศึกษา เพื่อให้การสนับสนุนในกรณีต่าง ๆ ตาม
กำลังศรัทธา

1.1.6 กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ให้โอกาสแก่ครูได้เข้าร่วมกิจกรรมการ
สอดแทรกจุดมุ่งหมาย การดำเนินงานและประโยชน์ของการดำเนินงานโครงการอาหาร
กลางวัน ให้ที่ประชุมทราบ

1.2 การให้ความร่วมมือกับชุมชนในฐานะที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของ
ชุมชน จึงควรมี บทบาทเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ตามโอกาสอันสมควร ดังนี้

1.2.1 งานประเพณี ได้แก่ งานวันสงกรานต์ งานวันลอยกระทง

1.2.2 งานวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา
วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา

1.2.3 งานพัฒนาชุมชนในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่นตาม
ประเพณีในเทศกาลต่าง ๆ เช่น วันแม่ วันพ่อ วันเข้าพรรษา วันสารทไทย วันดับบาตรเทโว

วันทำบุญเดือนสิบสอง งานบวช งานแต่งงาน โรงเรียนควรร่วมมือในการพัฒนา
 สาธารณสถาน โครงการทำความสะอาดปลูกต้นไม้ เป็นต้น

2. การนำชุมชนมาส่งโรงเรียน มีวิธีการดำเนินการคือ จัดกิจกรรมเนื่องใน
 วันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันแม่ วันพ่อ วันเด็ก ฯลฯ แล้วเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรม หรือ
 แต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานในวันสำคัญ

2. การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน

ในการจัดโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนในช่วงชั้น
 ที่ 1 และ 2 ได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 31)

2.1 ขั้นตอนการประชุมคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการอาหารกลางวันแล้ว ประธานควรนัด
 ประชุมกรรมการเพื่อชี้แจงให้ทุกฝ่ายได้เห็นความสำคัญได้ทราบจุดมุ่งหมายและพิจารณา
 วางแผนในการจัดการและขอความร่วมมือจากบุคคลอาชีพต่าง ๆ สนับสนุนทุนวัสดุการครัว
 วัสดุการเกษตร วัสดุคืบ และแรงงานในการประกอบอาหารกลางวัน เพื่อให้โครงการอาหาร
 กลางวันดำเนินไปด้วยความราบรื่น บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะในเรื่องที่สำคัญ ๆ ซึ่ง
 ควรจะให้ที่ประชุมร่วมกันพิจารณาและรับทราบ ดังนี้

1. ชี้แจงนโยบายและจุดมุ่งหมายของโครงการอาหารกลางวัน
2. เสนอรูปแบบและวิธีการที่โรงเรียนสามารถจัดได้โดยการจัดทำกำหนดการ
 สอนและแผนการสอนย่อย บูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ลงมือ
 ปฏิบัติจริง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ชี้แจงการควบคุมเกี่ยวกับการเงิน
4. กำหนดแนวทางในการประเมิน
5. เรื่องอื่น ๆ เป็นประเด็นปัญหาเฉพาะแต่ละท้องถิ่น

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ

การดำเนินงานตามโครงการให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนต้อง
 ดำเนินถึงขั้นตอนของกิจกรรมตามลำดับ คือ การเตรียมผลผลิต การเตรียมอาหาร การ
 ประกอบอาหาร การรับประทานอาหาร การเก็บล้าง การจัดการและการถนอมอาหาร โดย
 ศึกษาสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นและแผนการสอนกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ

(แขนงงานบ้านและงานเกษตร) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 เพื่อการบูรณาการ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันดังกล่าว ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการควรดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. การเตรียมผลผลิตทางการเกษตร โดยวางแผนให้นักเรียนแต่ละชั้นปลูกพืชที่มีอายุการเจริญเติบโตต่างกันเพื่อให้ได้ผลผลิตมาใช้ในโครงการอาหารกลางวันตลอดปี
2. การเตรียมสถานที่ ได้แก่ โรงอาหาร ห้องครัว ที่นั่งรับประทานอาหาร อุปกรณ์และเครื่องใช้ที่จำเป็นอื่น ๆ โรงเรียนควรจัดเตรียมให้พร้อมก่อนการดำเนินงานตามโครงการ
3. การสำรวจปริมาณผู้รับบริการ ได้แก่ ครูและนักเรียนที่จะรับประทานอาหารเช้าเป็นรายเดือน รายวัน เพื่อจะได้จัดเตรียมอาหารได้เพียงพอกับความต้องการของผู้มารับบริการในแต่ละวัน
4. การกำหนดรายการอาหารกลางวัน ควรคำนึงถึงวัตถุดิบที่เป็นผลผลิตของโรงเรียนเป็นลำดับแรก
5. การเตรียมวัตถุดิบ ครูและนักเรียนเลือกซื้ออาหารที่มีราคาถูกแต่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูง ตามประมาณการเพื่อนำมาประกอบอาหารและจัดทำบัญชีรับ - จ่ายด้วยความซื่อสัตย์
6. การปฏิบัติจริง โรงเรียนควรจัดตารางสอนในช่วงก่อนพักกลางวันให้นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับเตรียมอาหารประกอบอาหาร ดูแลการรับประทานอาหารเช้า เก็บและล้าง และการจัดการโดยหมุนเวียนสลับหน้าที่กันไปในแต่ละครั้ง
7. การบริการอาหาร โรงเรียนขนาดใหญ่และใหญ่มาก ซึ่งมีนักเรียนจำนวนมากไม่สะดวกแก่การให้และการรับบริการ ควรทขอยให้นักเรียนมารับบริการอย่างมีระเบียบเพื่อสะดวกต่อการจัดสถานที่และการควบคุมดูแลอย่างทั่วถึง
8. การทำความสะอาดสถานที่ เครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ หลังจากการประกอบอาหารและรับประทานอาหารเช้าแล้ว นักเรียนต้องเก็บกวาดเช็ดถูสถานที่รับประทานอาหารเช้าให้สะอาดเรียบร้อย และจัดเก็บเครื่องมือ เครื่องใช้เข้าที่ให้เรียบร้อย เพื่อให้มีช่วงอายุการใช้งานได้ยาวนาน ตลอดจนการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้นักเรียน
9. การเงินและการจัดทำบัญชีเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียน

2.3 ขั้นตอนการประเมินผลโครงการ

ขั้นตอนการประเมินผลโครงการ โรงเรียนควรประเมินผลดังนี้

1. โรงเรียนสามารถบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันได้หรือไม่มีปัญหา อย่างไร
2. นักเรียนที่ขาดแคลนได้รับประทานอาหารกลางวันครบทุกคนหรือไม่
3. การเจริญเติบโตของนักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นหรือไม่
4. นักเรียนมีสุขนิสัยในการรับประทานอาหารเช้าหรือไม่
5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดโครงการอาหารกลางวันหรือไม่

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 งานวิจัยในประเทศ

กวี เพ็งศรี (2538 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการอาหารกลางวันใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของโรงเรียนและชุมชน ส่วนมากมีความพร้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสนับสนุนการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน แต่กิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โรงเรียนส่วนใหญ่มีพื้นที่ไม่เพียงพอหรือเหมาะสมในการประกอบกิจกรรม
2. ด้านความพร้อมในการดำเนินงาน โครงการทุกโรงเรียนมีความพร้อมระดับปานกลาง สิ่งที่มีความพร้อมมากที่สุดคือ บุคลากรมีความเข้าใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ งานที่มีความพร้อมน้อย คือ การปฏิบัติกิจกรรมการทำอาหารกลางวันของนักเรียนตามเวลาในตาราง
3. ด้านกระบวนการและสภาพการดำเนินงานทั้ง 7 ขั้นตอนของโครงการ ทุกโรงเรียนมีการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเก็บและล้างภาชนะในการประกอบอาหาร และต่ำสุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการถนอมอาหาร
4. ด้านสภาพผลผลิตของโครงการอาหารกลางวันทุกโรงเรียนมีสถิติผลผลิตอยู่ในระดับปานกลาง นักเรียนได้รับประทานอาหารอยู่ในระดับมาก กิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้สูงสุดคือ การเก็บและล้างภาชนะในการประกอบอาหาร และ

ต่ำสุดคือ การถนอมอาหาร ปัญหาที่พบบมากที่สุดคือ วัตถุประสงค์ในการประกอบอาหารมีราคาแพง ปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ นักเรียนออกไปรับประทานอาหารนอกโรงเรียน

5. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน มีทัศนคติในการปฏิบัติงานโครงการอาหารกลางวัน ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความพร้อม ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต สอดคล้องกันทุกด้าน

บุษรา ประดิษฐ์นุช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษา การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ว่า

ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนส่วนใหญ่มีผลสอดคล้องกัน คือความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนในด้านการดำเนินงานพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดบริการอาหารกลางวันเอง โดยครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบริการอาหารกลางวัน โรงเรียนส่วนมากจัดบริการให้นักเรียนทุกวันที่เปิดเรียน ได้คำนึงงบประมาณ ในด้านสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ขาดโรงอาหาร ที่สำหรับนักเรียนรับประทานอาหารไม่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์ มีไม่เพียงพอเช่นกัน

วิลาวัลย์ เฟิงพานิช (2539 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนส่วนใหญ่มีการเขียนโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจากบุคลากรในโรงเรียนมาดำเนินงานแต่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองน้อย การบริการอาหารจะเป็นในรูปแบบของอาหารชุด และจะมีการประเมินผลการดำเนินงานของโครงการเมื่อสิ้นภาคการศึกษา งบประมาณส่วนใหญ่จะได้รับจัดสรรมาจากทางราชการ สถานที่และอุปกรณ์ในการดำเนินงานส่วนใหญ่จะมีใช้แต่ไม่เพียงพอ และไม่ถูกหลักสุขาภิบาล

2. ปัญหาการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนโดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และด้านที่พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านงบประมาณ ในเรื่องวัตถุประสงค์มีราคาแพง ทำให้ต้นทุนสูง และการจัดบริการอาหารกลางวันประสบปัญหาขาดทุน

3. การเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันใน

โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการดำเนินงานด้านงบประมาณ และด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการดำเนินงาน แต่พบว่าการจัดดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านบุคลากรในเรื่องของจำนวนครูมีน้อยและเนื่องจากครูส่วนใหญ่มีจำนวนชั่วโมงสอนมาก จึงไม่มีเวลาช่วยงานของโครงการ และพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กจะมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

พงศรัติ แก้วอ้าย (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพการจัด โครงการอาหารกลางวันในกลุ่มโรงเรียนทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน สรุปได้ว่า ทุกโรงเรียน ได้จัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนในรูปแบบให้นักเรียนรับประทานฟรีเป็นประจำทุกวัน โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากราชการตลอดเป็นประจำทุกปี นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเอกชนองค์กรต่างๆ สนับสนุนเงินทุนด้วยบุคลากรในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู ภารโรง แม่ครัว ผู้รับจ้างประกอบอาหาร กลุ่มแม่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียนสถานที่ที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนส่วนมากจะแยกเป็นเอกเทศ โรงอาหารบางโรงเรียนจะใช้อาคารเอนกประสงค์ โต๊ะ เก้าอี้สำหรับรับประทานอาหาร บางโรงเรียนมีไม่เพียงพอจะใช้เสื่อปูบนพื้นซีเมนต์แทน การจัดซื้อ การเตรียมวัตถุดิบ และการประกอบอาหารส่วนใหญ่การจัดซื้อจะเป็นหน้าที่ของคณะครู ผลัดเวรกันรับผิดชอบส่วนการประกอบอาหาร การรับประทานอาหารมีการแบ่งช่วงเวลาเป็น 2 ช่วง คือ เวลา 11.00 น. เป็นเวลาสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล และเวลา 12.00 น. เป็นเวลาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 การปฏิบัติตนในการรับประทานอาหาร นักเรียนทุกคนจะล้างมือให้สะอาดก่อนแล้วจึงเดินแถวมารับอาหารนั่งล้อมวงระลึกถึงพระคุณข้าวแล้วจึงลงมือรับประทานอาหาร วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ภาชนะใส่อาหารทุกโรงเรียนมีพอใช้ตามความต้องการ การทำความสะอาดทุกโรงเรียนมีการแบ่งเวรนักเรียนเป็นกลุ่มสลับรับผิดชอบ ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน คือ

1. โครงการขาดงบประมาณ ทางราชการจัดสรรงบประมาณล่าช้า
2. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดโครงการอาหารกลางวัน นักเรียนส่วนมากชอบที่จะรับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน โดยให้เหตุผลว่า ประหยัดเงิน อร่อย มีคุณค่าสารอาหารครบถ้วนตามหลักโภชนาการ สะอาดถูกหลักอนามัย และนักเรียนส่วนมากจะมีส่วนร่วมในการล้างทำความสะอาดภาชนะใส่อาหาร และประกอบอาหาร

ปราณี อินทิวร (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวัน

โรงเรียนด้านโภชนาการ ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน พบว่าอาหารกลางวันให้พลังงาน/คน 410 กิโลแคลอรี ซึ่งเท่ากับร้อยละ 77 ของข้อกำหนดความต้องการพลังงานจากอาหารใน 1 วัน ของเด็กไทยอายุ 4 – 12 ปี (530 กิโลแคลอรี และสัดส่วนของพลังงานจากคาร์โบไฮเดรต : โปรตีน : ไขมัน เป็น 66 : 12 : 22 ปริมาณโปรตีนเพียงพอ (12.4 กรัม/คน) และพบว่าโปรตีนร้อยละ 52 มาจากสัตว์ส่วนปริมาณแคลเซียม วิตามินเอ วิตามินบีหนึ่ง วิตามินซี และเหล็ก มีร้อยละ 21 ,58, 97 และ 91 ของเป้าหมายตามลำดับส่วนค่าเฉลี่ยสัดส่วนความเพียงพอของสารอาหารอยู่ในระดับร้อยละ 68 โดยค่าเฉลี่ยของต้นทุน คือ 1.1 สตางค์ /1 กิโลแคลอรี อาหารกลางวันที่มีปริมาณที่เหมาะสมคือ 530 กิโลแคลอรี จึงต้องใช้ต้นทุนต่อคนประมาณ 6 บาท และจำเป็นต้องใช้นมมาเสริมอาหารที่ไม่เพียงพอ

ส่วนผลกระทบทางโภชนาการนั้น จากการเฝ้าระวังทางโภชนาการที่จะต้องให้ตัวบ่งชี้ภาวะน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อายุ พบว่า ในต้นปีการศึกษา 2533 มีถึงร้อยละ 35.5 จากการดำเนินงานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริ อัตรานี้ค่อยๆ ลดลงเหลือร้อยละ 29.8 ในปีการศึกษา 2536 เมื่อได้รับการสนับสนุนจากกองทุนอาหารกลางวันเสริมกับโครงการที่มีอยู่ร่วมกับโครงการอาหารเสริมนมพระราชทาน คือ นมถั่วเหลือง 3 วัน นมผง 2 วัน ช่วยเร่งอัตราการลดลงของปัญหาภาวะโภชนาการในเด็กกลุ่มนี้อย่าง ชัดเจนในปีการศึกษา 2537 เหลือร้อยละ 18.4 และในปีการศึกษา 2539 อัตราเหลือเพียงร้อยละ 16.8 และในปีการศึกษา 2538 ค่าเฉลี่ยอัตราการเพิ่มน้ำหนัก และส่วนสูงต่อปีการศึกษาในเด็กชั้นอนุบาล และประถมศึกษา 3 , 4 เป็น 2.3 และ 2.8 กิโลกรัมต่อปี และ 2.9 และ 4.2 เซนติเมตรต่อปีตามลำดับ

ศดร. พลมณี (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ทฤษฎีอรรถประโยชน์ในการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน พบว่า

1. คุณลักษณะที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของรูปแบบโครงการอาหารกลางวันประกอบด้วย คุณลักษณะ 16 ประการ ซึ่งอยู่ภายใต้คุณลักษณะหลัก 4 ประการคือ ด้านการศึกษาการบริหารและการดำเนินการ ด้านอาหารและโภชนาการ และด้านความสัมพันธ์ชุมชน
2. รูปแบบโครงการอาหารกลางวันที่มีอรรถประโยชน์รวมสูงสุด คือ แบบโรงเรียนจัดบริการเอง รองลงมาคือ แบบโรงเรียนจัดจ้างผู้ประกอบการโดยการกำกับของ

โรงเรียนแบบครัวกลาง แบบให้พ่อค้า แม่ค้ามาขายและแบบให้นักเรียนนำอาหารมาจากบ้านตามลำดับ

3. ผู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการมีความคิดเห็นต่อเทคนิค เอ็ม เอ ยู ที่ในด้านวิธีการปฏิบัติ ด้านผลการตัดสินใจของการเลือกรูปแบบโครงการอาหารกลางวัน และด้านความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

ศุภัญญา แสงวิรัช (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการอาหารกลางวัน และอาหารเสริม (นม) โรงเรียนทางด้านโภชนาการในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันได้เริ่มมานานกว่า 10 ปี ในขณะที่โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียนเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2536 โดยโรงเรียนได้จัดอาหารกลางวันให้นักเรียน ในราคาถูกลงและให้ฟรีแก่เด็กนักเรียนที่ยากจน ส่วนนมโรงเรียนได้รับงบประมาณจากรัฐให้ได้เฉพาะอนุบาล และ ป.1 เท่านั้น นอกจากนี้โครงการทั้งสองมีปัญหาในการดำเนินการเกี่ยวกับเงินทุนไม่เพียงพอสำหรับการจัดอาหารให้มีคุณภาพ อาหารสดราคาแพง ขาดการอบรมบุคลากร นมที่ส่งมาไม่ทันเวลา นมเสียหายน และสถานที่ในการเก็บรักษานมไม่เพียงพอ

ด้านคุณค่าทางโภชนาการของอาหารกลางวันที่โรงเรียนจัดบริการที่โรงเรียนพบว่าพลังงานและโปรตีนน้อยกว่าร้อยละ 100 เป้าหมาย (ร้อยละ 79 และ 95 ตามลำดับ) วิตามินเอ วิตามินบี 1 วิตามิน บี 2 และแคลเซียมน้อยกว่าร้อยละ 70 เป้าหมาย (ร้อยละ 34, 45, 48 และ 19 ตามลำดับ) วิตามินซี และเหล็กมากกว่าร้อยละ 70 เป้าหมาย (ร้อยละ 80 และ 90 ตามลำดับ) เมื่อเสริมนม 200 มิลลิลิตรต่อวันร่วมด้วย ทำให้คุณภาพสารอาหารบางชนิดผ่านเกณฑ์เป้าหมาย ได้แก่ แคลเซียม วิตามินเอ และวิตามินบี 2 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 97, 80 และ 128 ตามลำดับ

ด้านภาวะโภชนาการนักเรียนพบว่า นักเรียนชั้น ป. 3 และ ป. 4 ที่ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันในโรงเรียน มีอัตราความสูงของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์อายุและน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ส่วนสูงลดลงระหว่าง ปีการศึกษา สำหรับชั้นอนุบาลและ ป.1 ซึ่งได้รับอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) โรงเรียนมีอัตรานักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ส่วนสูงลดลงระหว่างปีการศึกษาแต่ นักเรียนน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อายุ และนักเรียนส่วนสูงต่ำกว่าเกณฑ์อายุ มีอัตราเพิ่มขึ้นระหว่างปีการศึกษาเล็กน้อย ถ้านักเรียนชั้นอนุบาลและป. 1 นี้ไม่ได้รับประทานอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) โรงเรียน เด็กอาจมีภาวะขาดสารอาหารมากกว่านี้

ณรงค์ เจริญผล (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องแนวการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาพรวมของแนวการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ในด้านรูปแบบการจัดอาหารกลางวันมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 ในด้านอาคารสถานที่ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ในด้านงบประมาณมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 และในภาพรวมหรือรวมทุก ๆ ด้านก็พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 2.88 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับที่หมายถึงแนวดำเนินงานและปฏิบัติในระดับกลาง

2. การเปรียบเทียบแนวการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาภาคบังคับ 9 ปี สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารครูผู้รับผิดชอบโครงการ และกรรมการโรงเรียน พบว่า ประเด็นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป คือ แนวการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาด้านรูปแบบการจัดการอาหารกลางวัน ด้านอาคารสถานที่และด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนด้านงบประมาณไม่พบความแตกต่างในทางสถิติ โรงเรียนประถมศึกษาชายโอกาส พบว่า ประเด็นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ แนวทางการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ด้านรูปแบบการจัดการอาหารกลางวัน ด้านงบประมาณและด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ส่วนในด้านอาคารสถานที่ไม่พบความแตกต่างในทางสถิติ

3. การเปรียบเทียบแนวการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเมื่อเปรียบเทียบตามประเภทของโรงเรียนพบว่า มีความแตกต่างกันในทุก ๆ ประเด็น ทำการเปรียบเทียบกัน โดยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไป ทุกคู่ทำการเปรียบเทียบเมื่อแยกมาวิเคราะห์กลุ่มผู้บริหาร พบว่ามีความแตกต่างกันในทุก ๆ ประเด็นทำการเปรียบเทียบกัน โดยพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไปทุกคู่การเปรียบเทียบยกเว้นในด้านอาคารสถานที่ เฉพาะกลุ่มครูผู้รับผิดชอบหัวหน้าโครงการอาหารกลางวัน พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สินี โชติบริบูรณ์ (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมในโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน เพื่อปรับปรุงภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียนประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบเป็นรูปแบบการ

พัฒนาอาหารกลางวันโรงเรียนที่เสนอในการวิจัยนี้ คือ การพัฒนารายการอาหาร การให้ธาตุเหล็กเสริมสัปดาห์ละครั้ง และกิจกรรมการให้ข้อมูล การศึกษาและการสื่อสารด้านโภชนาการสำหรับครูนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องในบริบทสามารถปรับปรุงภาวะโภชนาการของนักเรียนชั้นประถมได้และยังพบว่าอาหารกลางวันในโรงเรียนนั้น ช่วยพุงภาวะโภชนาการดีของนักเรียนได้อย่างสำคัญในฤดูแล้ง การดำเนินงานครั้งนี้สามารถเพิ่มความรู้ทัศนคติที่เหมาะสมและปลูกฝังพฤติกรรมโภชนาการที่ดีได้ในระยะเวลาสั้น ปัจจัยสำคัญในการดำเนินกิจกรรม คือทัศนคติของครู ซึ่งเป็นตัวกำหนดการมีส่วนร่วมของครูเองในโครงการอาหารกลางวัน

สมชาย สุขสด (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการประเมินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยพื้นฐานด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาตามองค์ประกอบพบว่า ความต้องการจำเป็นของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการและความพร้อมและทรัพยากรทั้งสามองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่วัตถุประสงค์ของโครงการอยู่ในระดับมาก
2. ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อพบว่าที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ได้แก่ จัดบริการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา สำหรับชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ จัดกิจกรรมที่นำรายได้และผลผลิตมาสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านผลผลิตของโครงการซึ่งเป็นผลทางตรง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนที่มีภาวะทุพโภชนาการ นักเรียนที่ขาดแคลน และนักเรียนปกติได้รับประทานอาหารกลางวันครบ 200 วัน

สุนิสา อ่ำพันธุ์เปรม (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบการบริหารจัดการโครงการอาหารกลางวัน ตำบลสระกระโจม อำเภอคอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าผลการเปรียบเทียบทั้งสองโรงเรียนมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ความแตกต่างที่สำคัญคือ โรงเรียนดอกโสนจัดทำอาหารกลางวันเอง ส่วนโรงเรียนดอกสะเดา จ้างมาให้บุคลากรภายนอกทำ ผลการศึกษากระบวนการและรูปแบบการจัดทำอาหารกลางวันแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่เหมือนกัน คือชุมชนไม่มีเวลาไม่มีเงิน ครูเสียเวลาการสอนเด็กและไม่มีความสามารถในการประกอบอาหาร นักเรียนไม่มี

ความสามารถในการประกอบอาหารและขาดความ รับผิดชอบและงบประมาณมีไม่เพียงพอ ปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างกัน คือ ครู โรงเรียนดอกโสนมีความสัมพันธ์กับชุมชนมากกว่าครู โรงเรียนดอกสะเดา

ผลของการบริหารจัดการ โครงการอาหารกลางวันจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน แต่ที่สำคัญที่สุดต้องขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และชุมชนต้องร่วมมือกัน จัดทำโครงการอาหารกลางวัน โดยเล็งเห็นความสำคัญ และประโยชน์ที่จะได้รับ จึงจะทำให้ โครงการนี้ดำเนินการต่อไปได้อย่างยั่งยืน

อนุรักษ์ บุญจันทร์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ผลวิจัยพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามขนาดโรงเรียนมีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายชั้นตอนอยู่ในระดับมาก โดยมีรายชื่อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละชั้นตอน ดังนี้ ชั้นตอน การประชุมคณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้อง คือ มีการจัดทำโครงการอาหารกลางวันไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ชั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการ คือ มีการบันทึกหลักฐานการรับจ่ายเงินเกี่ยวกับโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนและชั้นตอน การประเมินผลตามโครงการคือ มีการให้ครู อาจารย์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลโครงการ

2. ครูในโรงเรียนต่างกัน มีการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยรวม และรายชั้นตอน ไม่แตกต่างกัน

บุญฤทธิ์ สีตาแก้ว (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาเกี่ยวกับการติดตามการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันร้อยเปอร์เซ็นต์ ในโรงเรียนที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อย สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันร้อยเปอร์เซ็นต์ของโรงเรียนที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อย ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านการวางแผนสามารถปฏิบัติได้อยู่ในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมตามโครงการปฏิบัติได้ในระดับมาก ด้านการบูรณาการ กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันปฏิบัติในระดับมาก ด้านการจัดกิจกรรมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันปฏิบัติในระดับปานกลาง ด้านความร่วมมือของชุมชนปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาในการดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ความต้องการในการ

ดำเนินงานของโรงเรียนมีความต้องการในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านงบประมาณ

เจตนา จิระวัฒน์ผลิต (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย พบว่า จากการศึกษา 9 โรงเรียน โรงเรียนสามารถจัดโครงการอยู่ในระดับน่าพอใจ

1. ด้านผลสัมฤทธิ์โครงการ อยู่ในระดับพอใช้ 1 โรงเรียน อยู่ในระดับดี 8 โรงเรียนมีจุดอ่อนคือ ในเรื่องลดภาวะทุพโภชนาการและคุณภาพของอาหารกลางวัน
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า มี 1 โรงเรียนควรได้รับการปรับปรุงด้านวัสดุครุภัณฑ์

3. ด้านการดำเนินโครงการ พบว่า โรงเรียนจัดได้ในระดับพอใช้ 6 โรงเรียนและระดับดี 3 โรงเรียน

4. องค์ประกอบที่ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด คือ การประสานงานกับชุมชน การดำเนินการตามโครงการนี้ยังสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาลักษณะนิสัยของนักเรียน

อัครเดช ชมภักดี (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า โรงเรียนได้รับงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และจากกองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนขนาดเล็กใช้อาคารอเนกประสงค์เป็นสถานที่ประกอบอาหาร ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีโรงอาหาร โรงเรียนส่วนใหญ่มีคณะกรรมการในการดำเนินงาน อาหารที่จัดให้ส่วนมากเป็นอาหารจานเดียวโดยจัดให้นักเรียนทุกวันทำการ ยกเว้นโรงเรียนขนาดเล็กจัดให้ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง บริการอาหารเสริม ได้แก่ นมสด จัดบริการสัปดาห์ละ 1 วัน ผู้นิเทศโครงการ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่ การจัดบริการอาหารกลางวันขาดแคลนงบประมาณ ขาดแคลนโต๊ะเก้าอี้ในสถานที่รับประทานอาหาร และภาระในการดำเนินการ ครูส่วนใหญ่มีชั่วโมงสอนมากและมีเวลาบริการอาหารน้อย

มาลิน ทรัพย์เจริญ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษานิสัยการบริโภค และภาวะโภชนาการนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มโรงเรียนคู่ อำเภอเชียงราย จังหวัดเชียงราย พบว่า

1. นิสัยการบริโภคของนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เลือกรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการน้อย และมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่อาจทำให้ภาวะโภชนาการบกพร่อง

2. ภาวะโภชนาการของนักเรียน นักเรียนเกือบครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 46.3) มีปัญหาทางภาวะโภชนาการ คือ มีภาวะโภชนาการต่ำร้อยละ 23.9 ภาวะโภชนาการเกิน ร้อยละ 22.4 ส่วนนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ มีเพียงร้อยละ 53.7 เท่านั้น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบริโภคนิสัยกับภาวะโภชนาการของนักเรียนส่วนใหญ่เลือกรับประทานอาหารประเภทเครื่องดื่ม ขนมหวาน ผักใบเขียว และถั่วเมล็ดแห้ง นักเรียนที่มีภาวะโภชนาการเกินเลือก รับประทานผลไม้ น้ำ นม ขนมที่มีแป้งและน้ำตาลสูง อาหารจานเดียว เนื้อสัตว์ อาหารรสจัด และอาหารหมักดอง ส่วนนักเรียนที่มีภาวะโภชนาการปกติ ส่วนใหญ่จะเลือกรับประทานอาหารประเภทไข่และเลือก รับประทานอาหารอื่นๆ ทุกประเภท

สุริยันต์ กุลโพนเมือง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนบ้านหนองช้าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่อุบลราชธานี เขต 1 พบว่า นักเรียน ขาดแคลนอาหารกลางวัน และมีภาวะทุพโภชนาการ ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 24 คน สาเหตุเนื่องจากครู บุคลากร ขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องวิธีการจัดทำอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ ไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ เมื่อได้ดำเนินการพัฒนาบุคลากร ผู้จัดทำอาหารกลางวัน โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา 4 กลยุทธ์ กล่าวคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมีส่วนร่วมของชุมชน และนิเทศ ติดตาม แล้วพบว่า ครู บุคลากร ชุมชนและกรรมการสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ การมีส่วนร่วมทำให้การจัดทำอาหารกลางวันในโรงเรียนมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ เป็นที่พอใจของโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียน

มนศิริลักษณ์ สีดา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โรงเรียนบ้านชำเบ็ง อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า หลังจากได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการเข้าไปพัฒนาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยใช้กิจกรรมพัฒนา 3 กิจกรรม ได้แก่ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และการให้ชุมชนเข้าไปประกอบอาหาร ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ คือ ด้านครู มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาตนเอง เช่น มีการประชุม อบรม การศึกษาดูงาน การเขียนแผนงาน และการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีปริมาณอาหารที่เพียงพอ โดยใช้กิจกรรม การเกษตร

เพื่ออาหารกลางวัน ผลการดำเนินการทำให้ได้ปริมาณอาหารเพิ่มขึ้นทุกมื้อ ปริมาณอาหารกลางวัน ครูมีความพึงพอใจในการพัฒนางานโครงการอาหารกลางวัน ด้านผู้ปกครอง บิดา มารดา หรือชุมชน ให้ความร่วมมือในการเป็นผู้สนับสนุนในด้าน งบประมาณ แรงงานทำให้โรงเรียนได้รับผลอันน่าพอใจ คือ กิจกรรมอาหารกลางวันได้รับปริมาณอาหารเพิ่มมากขึ้น อันเนื่องมาจากกิจกรรมการเกษตร เพื่ออาหารกลางวัน ได้แก่ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์และการบริจาคอาหารเพิ่มเติมของชุมชนที่มาประกอบอาหารกลางวัน นอกจากนั้นยังเกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และชุมชน จากผลการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้โครงการอาหารกลางวัน ได้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน โดยเฉพาะในแง่ปริมาณอาหาร ซึ่งจะส่งผลดีต่อสุขภาพอนามัยของนักเรียนและส่งผลดีต่อการบริหารงานโรงเรียนในอนาคต ด้านนักเรียนได้รับประโยชน์โดยตรง คือ ได้รับปริมาณอาหารเพิ่มขึ้น และนักเรียนได้มีส่วนในการปฏิบัติกิจกรรมการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนางานโครงการอาหารกลางวันและด้านอื่น ๆ การพัฒนาโครงการอาหารกลางวันสามารถทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันได้เป็นอย่างดี และได้รับการบริการอาหารกลางวันในปริมาณที่เพียงพอต่อร่างกาย และยังสามารถทำให้ครูได้มีการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมอาหารกลางวัน การประยุกต์ใช้กิจกรรมการเกษตรเพื่อโครงการอาหารกลางวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จู่ไร พิมพ์วาปี (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน ในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี พบว่า ปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 1) งบประมาณในการดำเนินงานอาหารกลางวันไม่เพียงพอ 2) ขาดบุคลากรในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 3) ขาดการประสานงานกับชุมชน 4) เครื่องครัวและอาคารสถานที่ไม่เหมาะต่อการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน 5) การบูรณาการการเรียนการสอนโครงการอาหารกลางวันกับวิชาต่าง ๆ ไม่ประสบความสำเร็จ และ 6) ขาดการประเมินผลติดตาม บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอศรีธาตุ จังหวัดอุดรธานี มีความเห็นว่า การจะทำให้การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จนั้น รัฐบาลควรจัดสรรอัตรากำลังและงบประมาณ ให้เพียงพอสำหรับการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน แต่ในสภาพจริงที่เป็นอยู่การกระทำดังกล่าวคงเป็นไปได้ยาก การประสานงานกับชุมชนนับเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องบุคลากรและงบประมาณ

นอกจากนั้นการจัดอบรมครูประจำการเพื่อเพิ่มความรู้ทางอาหารและโภชนาการและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การปรับใช้อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ให้มีความเหมาะสมและการติดตามประเมินผลอย่างจริงจังและเป็นระบบก็จะช่วยป้องกันการดำเนินงาน โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาประสบความสำเร็จ

สมควร ภูมิพันธ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผลผลิต และ ด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านตัวป้อน อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวป้อนอยู่ในระดับปานกลาง และด้านกระบวนการด้านผลผลิต อยู่ในระดับน้อย

3. เมื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ โดยภาพรวม พบว่าไม่แตกต่างกัน

4. เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ของโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ โดยภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาแตกต่างกัน

5. เมื่อเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ของผู้บริหารโรงเรียน และ ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.2 งานวิจัยต่างประเทศ

โอคเลย์ (Oakley. 1963 : 6232-A) ศึกษาเรื่องคุณภาพของอาหาร ความเจริญของร่างกาย และลักษณะท่าทีของเด็กในการเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน (อาหารกลางวัน) แห่งชาติ ในปี ค.ศ. 1987 – 88 ทางหน่วยโภชนาการทำอาหารหาข้อมูลจากเด็กอายุ 6 – 19 ปี จำนวน 2,058 คน โดยเด็กเหล่านี้ได้ถูกคัดเลือกเพื่อทำการศึกษาและได้ทำการแบ่งเป็นกลุ่ม เป็นขั้นตอน โดยอาศัยหลักไม่ว่าเขาจะเข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันกับทางโรงเรียนหรือไม่ ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบจากทางส่วนตัว ในเวดดวงสังคมที่เป็นอยู่ และจากชีวิตความเป็นอยู่แต่ละคน และได้ใช้คุณภาพทางอาหาร พฤติกรรมการบริโภคเป็น ตัวชี้วัดเด็กได้ถูกจัดโดย BMI และถูกจัดตามอายุเพื่อเปรียบเทียบรายการอาหาร 24 ชั่วโมง ถูกจัดบันทึกเพื่อนำมาใช้เพื่อกำหนดถึงคุณภาพของอาหาร โดยวิธีรวบรวมการหาจากอาหารที่เป็นกลุ่มต่างๆ อาหารสำหรับการบำรุงพลานามัยและกลุ่มอาหารที่พินิจพิเคราะห์มาอย่างพิเศษ ตามความต้องการของร่างกาย เด็กในครั้งที่ 15 , 16 จนถึงครั้งที่ 84 และ 85 จำนวนร้อยละของทาง BMI ได้ถูกนำมาใช้เพื่อเปรียบเทียบแต่ละคน แต่ละสังคมความเป็นอยู่และพฤติกรรมของการบริโภค และรวมทั้งคุณภาพอาหารในกลุ่มของเด็ก ๆ ที่นำมาศึกษา เด็กๆ ที่ได้รับรายงานว่ากินอาหารของโรงเรียนที่จัดไว้ทั้ง 5 วันต่อสัปดาห์นั้นส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจนและส่วนใหญ่เป็นเด็กผู้หญิงซึ่งมีผู้นำครอบครัวหญิงซึ่งด้อยการศึกษา และมีอีกจำนวนมากที่ผู้นำเป็นผู้ชายที่ตกงานและต้องพึ่งพาบัตรอาหารจากรัฐ เด็ก ๆ ที่ได้รับอาหารกลางวันจากโครงการของโรงเรียนเป็นปกติ ยังคงมีความต้องการที่จะได้รับอาหารฟรีเมามากกว่าเด็กนักเรียนอื่นที่ได้กินอาหารน้อยกว่า 5 วันต่อสัปดาห์ อาหาร คุณภาพของอาหารที่จัดให้เหมือน ๆ กันโดยไม่ได้เลือกว่า เด็กนั้นจะได้เข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมในโครงการ เด็กทุก ๆ คนได้รับเท่ากัน แต่การนำอาหารมาเองยังมีไขมันต่อ 1,000 kcal โดยเปรียบเทียบกับระดับค่าที่ให้คำแนะนำไว้ เด็กที่ได้เข้าร่วมโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน ไม่มีไขมัน ไขมันในเส้นเลือด หรือพวกโซเดียมมากเช่น เด็กที่สำรวจมาการเจริญเติบโตของร่างกายได้รับการคำนวณจากอายุ จากเชื้อชาติเหล่านี้ จะถูกนำมาจัดลำดับในการกำหนดการศึกษาเรื่องนี้ การด้อยการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นหญิง และรายได้ต่อครัวเรือนต่ำ ซึ่งมีส่วนต่อเด็กมากถึงร้อยละ 85 หรือมากกว่าอาหารที่มีคุณค่าดีมีส่วนอย่างยิ่งในการพัฒนาร่างกายเมื่อเด็กๆ ถูกแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ โดยอาศัยอิงจากอายุ เด็กที่อ่อนแอกว่าควรได้รับการเสริมด้วย คาร์โบไฮเดรต แคลเซียม แมกนีเซียม ไอออนและโปรแตสเซียม

คริสตาคิสก์ และคณะ (Christakis and others. 1968 : 120) ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าถึงการกินอาหารของเด็กวัยเรียนในนิวยอร์ก เป็นเวลา 20 ปี พบว่าในส่วนที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจต่ำมีเด็กได้รับอาหารเลว ถึงร้อยละ 71 และเด็กที่ได้รับอาหารดีเยี่ยมมีน้อยกว่าร้อยละ 7 ซึ่งสอดคล้องกับทางการศึกษาที่เมืองเบอร์ค รัฐแคลิฟอร์เนียที่ว่า การได้รับสารอาหารจะ ลดลงตามสถานภาพทางเศรษฐกิจ เด็กนิโกรชาย หญิง ได้รับสารอาหารต่ำกว่าเด็กกลุ่มอื่น ข้อมูลเหล่านี้ทำให้ยืนยันได้ว่าเด็กที่เสียเปรียบทางวัฒนธรรม กินอาหารเลวกว่าทั้งวัยก่อนเรียน และวัยเรียน

เคล (Kale. 1980 : 3080-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ของนโยบาย โครงการอาหารกลางวัน และภาวะโภชนาการของนักเรียนในโรงเรียน 2 เขต ของรัฐฟลอริดา (The Relationship of local School Food Policies and Nutritional Indices of Students in Two Florida School Districts)” โดยทำการศึกษาจากโรงเรียนที่จัดบริการอาหารกลางวัน ให้กับนักเรียนทั้งหมด โรงเรียนที่มีการบริการอาหารของโรงเรียนร่วมกับร้านค้าเข้ามา จำหน่ายด้วย และโรงเรียนที่อนุญาตให้นักเรียนออกไปรับประทานอาหารนอกโรงเรียน เก็บ ข้อมูลจากนักเรียนที่อาสาสมัครซึ่งมีอายุระหว่าง 12-16 ปี จำนวน 363 คน จากโรงเรียนใน เมืองและโรงเรียนชนบทของรัฐฟลอริดา ควบคุมกลุ่มตัวอย่างให้มีสถานะทางเศรษฐกิจ สังคม อายุ เชื้อชาติใกล้เคียงกันโดยใช้เกณฑ์ภาวะโภชนาการของรัฐบาลกลาง และตรวจวิเคราะห์ ทาง ชีวเคมี เพื่อดูความแตกต่างระหว่างวิตามินเอ วิตามินซี และเหล็กในเลือด ผลการวิจัย พบว่า มีความแตกต่างทางภาวะโภชนาการระหว่างตัวอย่าง 7 กลุ่ม คือ นักเรียนใน โรงเรียนที่จัดอาหารกลางวัน วันที่โรงเรียนจัดกับนักเรียนที่รับประทานอาหารนอกโรงเรียน นักเรียนใน โรงเรียนที่มีอาหารจำหน่ายกับนักเรียนในโรงเรียนที่ไม่มีอาหารจำหน่าย นักเรียน ที่อยู่ใน โครงการอาหารกลางวันกับนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการ นักเรียนในเมืองกับ นักเรียนในชนบท นักเรียนผิวขาวกับนักเรียนผิวสีอื่น ๆ และนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ซึ่ง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านโยบายการจัดอาหารกลางวันมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภาวะ โภชนาการและช่วยสนับสนุนการจัดโปรแกรมอาหารกลางวันในโรงเรียนอีกด้วย

รูคิ และ โคอิซุมิ (Rourke and koizumi. 1982 : 212-216) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการของนักเรียน” (What Does Johnny Know About Nutrition ?) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความรู้ทางโภชนาการของนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4,600 คน จาก 30 โรงเรียน ในชนบทและในเมืองรัฐโอไฮโอ โดยใช้อัตราทดสอบทางโภชนาการมาสอบเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าทาง

สถิติ และเปรียบเทียบคะแนนในแต่ละระดับชั้น พบว่า มีความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่อยู่ในชนบทกับนักเรียนในเมือง โดยนักเรียนในชนบทมีความรู้ทางโภชนาการมากกว่า นักเรียนในเมือง ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ที่นักเรียนในเมืองต้องช่วยเหลือครอบครัวไม่ต้องดิ้นรนมากนัก เนื่องจากเป็นครอบครัวเล็ก ๆ มีฐานะเศรษฐกิจดีกว่า จึงไม่ต้องช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานบ้าน นักเรียนเหล่านี้จึงขาดทักษะและมีความรู้น้อยกว่านักเรียนในชนบท แต่โดยส่วนรวมแล้วเด็กส่วนใหญ่มีความรู้ทางโภชนาการอยู่ในระดับปานกลาง

บรีอกแมน (Borgman. 1982 : 1982 – A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ การบริหารงานโปรแกรมอาหารกลางวันโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่” (Administration of School Lunch Program for Small, Medium and Large School) มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อศึกษาคุณสมบัติของบุคลากรในโครงการอาหารกลางวันและเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการอาหารกลางวัน โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากนโยบายในการจัดที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมักให้ความสำคัญและคำนึงถึงโปรแกรมการจัดการอาหารกลางวันมากกว่าการจัดเตรียมอาหารกลางวันที่มีคุณภาพสำหรับเด็ก และโดยสรุปถ้าไม่พิจารณาถึงขนาดของโรงเรียนแล้ว โปรแกรมการจัดการอาหารกลางวันของแต่ละโรงเรียนมีความจำเป็นเหมือนกัน โภชนาการจะเป็นผู้รับผิดชอบโครงการและเสนอรายงานต่ออาจารย์ใหญ่ ขบวนการในการจัดการอาหารกลางวันจะรวมไปถึงการจัดรายการอาหาร จัดเตรียมอาหาร การจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องใช้ สถานที่งบประมาณ คณะกรรมการที่คอยตรวจตรา และให้คำแนะนำตลอดจนลูกจ้างที่ให้บริการ นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะ เพิ่มเติมอีกว่า โรงเรียนควรจ้างนักโภชนาการประจำโรงเรียน โปรแกรมอาหารกลางวันของโรงเรียน และควรส่งเสริมความรู้ทางโภชนาการในระดับผู้บริหารด้วย

เรธไมเยอร์ (Rethmeyer. 1988 : 11667 - A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ลักษณะของโปรแกรมบริหารอาหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในเมืองลอสแอนเจลิส” (Characteristics of effective School Foodservice Programs) ได้ศึกษากับหัวหน้าที่รับผิดชอบโปรแกรม และผู้อำนวยการโรงเรียนประจำตำบล 82 แห่ง ได้รับแบบสอบถามกลับคืน 87 % ได้สรุปจากการวิเคราะห์องค์ประกอบและวัดประสิทธิภาพที่มีความสัมพันธ์กันสูง 6 ด้าน ดังนี้

1. ภาพรวมของสถานบริการอาหารของโรงเรียนดำเนินได้ผลงานดี
2. อาหารที่บริหารจากสถานบริการนี้ เป็นอาหารที่มีคุณภาพทาง

โภชนาการสูง

3. สถานบริการอาหารของโรงเรียนนี้มีลักษณะดี
4. สถานบริการอาหารของโรงเรียนนี้จะส่งผลกระทบต่อการใช้งานของนักเรียน
5. สถานบริการอาหารนี้ จะส่งผลกระทบต่อการใช้งานในท้องถิ่น
6. ทศนคติโดยส่วนรวมของนักเรียนใน โรงเรียนที่มีโปรแกรมอาหารกลางวันเป็นไปในเกณฑ์ดีและหลังจากวิเคราะห์ลักษณะของ โปรแกรมที่ประสบความสำเร็จ โดยการวิเคราะห์การถอดพหุคุณจะได้ดังนี้ สถานบริการอาหารของโรงเรียนต้องปรับบางส่วนให้ตรงกับเป้าหมายของ โรงเรียนที่ศนคติที่ดีของคณะทำงานที่ต้องบริการนักเรียน สถานบริการเหล่านี้จะต้องมีการชี้แจงให้เห็นข่าวสารกับนักเรียน ฝ่ายบริหารโรงเรียนและชุมชนและการตัดสินใจที่สำคัญเกี่ยวกับการบริการอาหารจะกระทำโดยผู้เฒ่าของสถานศึกษา

จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัด โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า ในประเทศนั้นการจัด โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องประสบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มากมาย เช่น นักเรียนยากจนไม่มีเงินซื้ออาหารของโรงเรียนขาดโรงอาหารและโรงครัว ขาดอุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำครัว ขาดแคลนน้ำ อาหารสด-แห้งราคาแพง ผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรทำให้เป็นการเพิ่มภาระแก่ครูที่สอน ขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้รับผิดชอบที่ได้รับการอบรมและไม่ได้รับการอบรมก็มีความคิดเห็น และทัศนคติต่อการจัดโครงการต่างกัน อันเป็นผลให้การปฏิบัติต่อการจัดโครงการอาหาร กลางวันแตกต่างกันด้วย ซึ่งจากผลการวิจัยจะพบว่า การดำเนินงานตามโครงการอาหารกลางวัน ส่วนใหญ่จะมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นครู ค.ศ.2 ซึ่งมี หน้าที่รับผิดชอบจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 เพื่อจะใช้เป็นข้อสนเทศและแนวทางในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงสภาพการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น